2. Лис В. С. Століття Якова: роман / Володимир Лис. – Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2016. – 240 с.

3. Баран Є. Буття Якова на тлі століття української історії / Є. Баран // Літературна Україна. – 2013. – 24 січ. (№ 4). – С. 12.

УДК 81`2 Філологічні науки

СТАНДАРТИЗАЦІЯ МЕДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ КРІЗЬ ПРИЗМУ ПЕРЕКЛАДОВОГО ТЕРМІНОЗНАВСТВА

Сайко М.А.,
аспірант катедри германської філології
та перекладу імені Тараса Кияка
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка

Анотація: *Запропоновану розвідку присвячено стандартизації медичної термінології крізь призму перекладового термінознавства, нового розділу українського перекладознавства, основоположні засади якого напрацьовує автор цієї розвідки. Оскільки одне з першорядних завдань перекладового термінознавства полягає в тому, аби заповнити прогалини будь-якої термінологічної системи, автор має відвагу, послуговуючись принципом термінотвірної похідности, витворити низку нових медичних термінів.*

Ключові слова: *переклад, перекладове термінознавство, медична термінологія, термінотвірна похідність, термінологічна неоднорідність.*

Сучасне перекладознавство перебуває на стику низки наук, тим паче коли мовиться про спеціяльний переклад. Не знаючись на окремій фаховій галузі, жоден перекладач не має достатньої спромоги забезпечити замовника пригожим та якісним продуктом. Навіть більше, не опанувавши основ цієї галузі, жоден перекладознавець не в силі здійснити необхідного для суспільства перекладознавчого чи термінознавчого розсліду. У контексті

завдань та цілей перекладового термінознавства без пересади можна ствердити, що воно, на відміну від деяких инших галузей філологічних наук, є винятково прикладною галуззю. Опріче того, що перекладове термінознавство неодмінно передбачає виокремлювання та зіставляння термінів у первотворі та перекладі, досліджування способів їхнього відтворювання, рівнозначність відповідників, їхню нормативність та їхній вплив на адекватність цілісного перекладу, воно покликане на те, аби заповнити прогалини в будь-якій термінологічній системі.

Працюючи чимало часу над перекладами медичних текстів, автор цієї розвідки зауважив, що українська медична термінологічна система беззаперечно потребує доопрацьовування, надто ж коли мовиться про питання термінологічних симулякрів та термінологічної неоднорідности. Саме тому, аби посприяти стандартизації української медичної термінології, було запропоновано засаду термінотвірної похідности, що передбачає послуговування уже наявним у термінологічній системі справиллям для витворювання нових термінів. Одним із чинних українських термінологічних стандартів є *«Міжнародна анатомічна номенклатура»*, що була оприлюднена 2001 року під редакцією І. Бобрика та В. Кошевнікова. Знаково зауважити, що вона є міжнародним і національним стандартом, обов'язковим *«для позначення анатомічних структур у підручниках, навчальних посібниках, ... словниках, лекціях, статтях не лише з анатомії людини, а й усіх медичних дисциплін, де використовується анатомічна термінологія»* [1, с. 2], а тому *«запропоновані у ній відповідники до латинських термінів є матеріялом для подальшої стандартизації української медичної термінології»* [2, с. 22].

У цьому контексті цікаво простежити, що попри витворений для українського суспільства термінологічний стандарт, що мав би спричинитися до подолання проблеми термінологічної неоднорідности, низка наукових праць та підручників з медицини й досі потопають в мертвих, сутужно запам'ятовуваних та важкомовних латинізмах. Аби заспокоїти (лат. *седатувати*)

колишніх прибічників інтернаціоналізації та їхніх послідовників, що нині надають перевагу називати себе *«глобалістами»*, одразу зауважу: не йдеться наразі про термінологічний пуризм, одначе про (1) послідовність термінотворення (засада термінотвірної похідности) та (2) узгоджений вжиток термінів чужоземного походження із термінами рідномовного походження. На останньому свого часу наполягав титан українського перекладознавства проф. Т. Р. Кияк [3, с. 45].

Отже, послуговуючись засадої термінотвірної похідности, читацькій увазі пропоную перелік тих прикметникових термів, послідовного відтворювання яких досі не було забезпечено. Основою для витворювання таких відповідників слугувала відповідно чинна анатомічна номенклатура (див. Табл. 1):

Англійська мова [4]	**Транскодування** [5]	**Українська мова**	**Пояснення** [1]
anogenital	аногенітальний	відхідниково-статевий	**anus –** відхідник; **systemata genitalia** – статеві системи
arteriovascular	артеріоваскулярний	артеріо-судинний	**arteria** – артерія; **vas** – судина
epidermal	епідермальний	надшкірний	**epidermis** – надшкір'я
intrasphincteric	інтрасфінктерний	внутрішньозамикально-м'язовий	**intra- –** внутрішньо-; **m. sphincter** – м'яз-замикач; **sulcus intersphincterious**– міжзамикально-м'язова борозна
panlobular	панлобулярний	всечасточковий	**pan-** – все; **lobulus** – часточка
paraesophageal	параезофагеальний	пристравохідний	**para-** – при-; **oesophagus** – стравохід
paratonsillar	паратонзилярний	примигдаликовий	**para-** – при-; **tonsilla** – мигдалик

parietoalveolar	парієто-альвеолярний	пристінково-комірковий	**pleura parietalis** – пристінкова плевра; **alveolus** – комірка
vitreoretinal	вітреоретинальний	склисто-сітківковий	**corpus vitreum** – склисте тіло; **retina** – сітківка

Табл. 1. *Засада термінотвірної похідности*

Певна річ, запропонований перелік необхідних для української медичної терміносистеми авторських новотворів не є вичерпним, він є лише наочним прикладом гнучкости термінотвірного справилля української мови.

Отже, можна правно висновувати, що стандартизація медичної термінології неодмінно передбачає залучання засади термінотвірної похідности, а національні термінологічні стандарти (наприклад, анатомічна номенклатура) повинні слугувати основою для витворювання ще ненаявних у термінологічній системі термінів. Навіть більше, саме перекладове термінознавство покликане посприяти напрацьовуванню удосконаленої термінологічної системи, вирвавши її з лабет чи то латинізації і змосковщення, чи то англоварваризації.

Література:

1. Бобрик І. І., Ковешніков В. Г. Міжнародна анатомічна номенклатура. Київ: Здоров’я, 2001. 328 с.

2. Сайко М. А. Стандартизація медичної термінології (засада термінотвірної похідности). Сучасні тенденції розвитку науки (частина III): матеріяли IV Міжнародної науково-практичної конференції м. Київ, 25–26 квітня 2020 року. Київ: МЦНіД, 2020. С. 21–23.

3. Кияк Т.Р. Заповіді українського термінознавства. Чернівці: Букрек, 2014. 56 с.

4. WHO. International statistical classification of diseases and related health problems. 10th revision. Geneva: WHO Press, 2008. 196 p.

5. Міжнародна статистична класифікація хвороб та споріднених проблем охорони здоров’я. Десятий перегляд. Укр. переклад у 3 томах. К.: Здоров’я, 1998.